40. MEKTUP

٤٠ - ﴿ اَلْمَكْتُوبُ الْاَرْبَعُونَ: اِلَى مَوْلاَنَا مُحَمَّدِ صَادِقِ الْكَشْمِيرِيّ فِي بَيَانِ عِلْمِ الْيَقِينِ الْحَاصِلِ لِلصُّوفِيَّةِ وَعِلْمِ الْيَقِينِ الْكَائِنِ لِاَرْبَابِ الْمَعْقُولِ ﴾

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ وَسَلاَمٌ عَلَى عِبَادِهِ الَّذِينَ اصْطَفَى اِعْلَمْ اَنَّ عِلْمَ الْيَقِينِ عِبَارَةٌ عِنْدَ الصُّوفِيَّةِ عَنْ يَقِينٍ حَاصِلٍ مِنَ الْاسْتِدْلاَلِ بِالْاَثَرِ عَلَى الْمُؤَثِّرِ وَهَذَا الْمَعْنَى مُيَسَّرٌ لِاَهْلِ النَّظَرِ وَالْاسْتِدْلاَلِ فَمَا يَكُونُ الْفَرْقُ بَيْنَ عِلْمِ الْيَقِينِ الْمَخْصُوصِ بِالصُّوفِيَّةِ وَعِلْمِ الْيَقِينِ الْحَاصِلِ لِاَرْبَابِ الْمَعْقُولِ وَلِمَ يَكُونُ عِلْمُ الْيَقِينِ الْمُخْتَصُّ بِالصُّوفِيَّةِ دَاخِلاً فِي الْكَشْفِ وَالشُّهُودِ وَلاَ يَكُونُ مَا لِلْعُلَمَاءِ خَارِجًا عَنْ مَضِيقِ النَّظَرِ وَالْفِكْرِ. يَنْبَغِي اَنْ يُعْلَمَ اَنَّ شُهُودَ الْاَثَرِ لاَزِمٌ فِي عِلْمِ كِلْتَا الطَّائِفَتَيْنِ حَتَّى يَنْتَقِلَ مِنْهُ اِلَى الْمُؤَثِّرِ الَّذِي هُوَ غَيْرُ مشْهُودٍ غَايَةُ مَا فِي الْبَابِ اَنَّهُ لَمَّا كَانَ بَيْنَ الْاَثَرِ وَالْمُؤَثِّرِ ارْتِبَاطٌ كَانَ ذٰلِكَ سَبَبًا لِلْانْتِقَالِ مِنْ وُجُودِ الْاَثَرِ اِلَي وُجُودِ الْمُؤَثِّرِ وَذٰلِكَ الْارْتِبَاطُ أَيْضًا مَكْشُوفٌ وَمَشْهُودٌ فِي عِلْمِ الْيَقِينِ الْمُخْتَصِّ بِالصُّوفِيَّةِ دُونَ مَا لِلْعُلَمَاءِ فَاِنَّهُ نَظَرِيٌّ وَفِكْرِيٌّ فِيهِ فَيَكُونُ الْانْتِقَالُ أَيْضًا نَظَرِيًّا وَفِكْرِيًّا بِالضَّرُورَةِ فَيَكُونُ يَقِينُ الطَّائِفَةِ الْاُولَى دَاخِلاً فِي الْكَشْفِ وَالشُّهُودِ دُونَ يَقِينِ الطَّائِفَةِ الثَّانِيَةِ فَاِنَّهُ لاَ يَكُونُ خَارِجًا مِنْ مَضِيقِ الْاسْتِدْلاَلِ وَاِطْلاَقُ الْاسْتِدْلاَلِ عَلَى يَقِينِ الصُّوفِيَّةِ مَبْنِيٌّ عَلَى الظَّاهِرِ وَالصُّورَةِ لِكَوْنِهِ مُتَضَمِّنًا لِلْاِنْتِقَالِ مِنَ الْاَثَرِ اِلَى الْمُؤَثِّرِ وَاِلاَّ فَفِي الْحَقِيقَةِ دَاخِلٌ فِي الْكَشْفِ وَالشُّهُودِ بِخِلاَفِ يَقِينِ الْعُلَمَاءِ فَاِنَّ فِيهِ حَقِيقَةَ الْاسْتِدْلاَلِ وَلَمَّا كَانَ هٰذَا الْفَرْقُ الدَّقِيقُ مَخْفِيًّا عَلَى الْاَكْثَرِينَ بَقَوْا فِي مَرْتَبَةِ الْحَيْرَةِ بِالضَّرُورَةِ وَأَطَالَ جَمَاعَةٌ مِنْهُمْ مِنْ قُصُورِهِ لِسَانَ الْاعْتِرَاضِ عَلَى بَعْضِ الْاَعِزَّةِ الَّذِي فَسَّرَ عِلْمَ الْيَقِينِ الْمُخْتَصَّ بِالصُّوفِيَّةِ بِالْاسْتِدْلاَلِ مِنَ الْاَثَرِ اِلَى الْمُؤَثِّرِ كُلُّ ذٰلِكَ لِعَدَمِ الْاطِّلاَعِ عَلَى حَقِيقَةِ الْاَمْرِ وَاللّٰهُ يُحِقُّ الْحَقَّ وَهُوَ يَهْدِي السَّبِيلَ وَالسَّلاَمُ عَلَى مَنِ اتَّبَعَ الْهُدَى.

TÜRKÇE ANLAMI

- **Mevlânâ Muhammed Sâdık el-Keşmîrî'e yazılmıştır.**
- **Sûfîler ve akıl erbabı için gerçekleşen ilme'l-yakîn .**

Hamd, âlemlerin Rabbi olan AllahTeâlâ içindir. Selâm olsun O'nun seçtiği kullara...

Bilmek gerekir ki, sûfîlere göre ilme'l-yakîn, eserden müessire istidlâl ile meydana gelen yakînden ibârettir. Bu mânâ nazar ve istidlâl ehli için de geçerlidir.

O halde sûfîlere has olan ilme'l-yakîn ile akıl erbâbı için gerçekleşen ilme'l-yakîn arasındaki fark nedir? Niçin sûfîlere has olan ilme'l-yakîn keşif ve şühûdun içine girerken âlimler için olan ilme'l-yakîn nazar ve fikrin darlığından çıkamamaktadır?

Bilmek gerekir ki, eserden, müşâhede edilmeyen müessire geçebilmek için eseri müşâhede etmek her iki tâifenin ilminde de gereklidir.

Sonuç olarak, eser ile müessir arasında irtibat olması, eserin varlığından müessirin varlığına geçişin sebebi oldu. Bu irtibat da sûfîlere has olan ilme'l-yakînde keşif ve müşâhede edilmekle birlikte âlimlerin ilminde müşâhede edilmemektedir. Çünkü o, âlimlerin ilme'l-yakîninde nazarî ve fikrîdir. Bu yüzden geçiş de kaçınılmaz olarak nazarî ve fikrî olmaktadır.

Dolayısıyla sûfîlerin yakîni keşif ve müşâhedenin içine girmektedir. Âlimlerin yakîni ise böyle değildir... Çünkü istidlâlin dar sahasının dışına çıkamamaktadır. Sûfîlerin yakînine istidlâl denmesi, eserden müessire geçişi kapsaması hasebiyle işin zâhiri ve sûreti sebebiyledir... Yoksa gerçekte keşif ve müşâhedeye dahildir. Ulemânın yakîni ise hakikatte istidlâl esaslı olduğu için farklıdır.

Çokları bu ince farkı bilemediği için, hayret mertebesinde kalmıştır. Bunlardan bazıları sûfîlere has olan ilme'l-yakîni eserden müessire istidlâl olarak açıklayan büyüklere itiraz etmiş ve dil uzatmıştır. Bunun sebebi işin hakikatine vakıf olmamalarıdır. Allah, hakkı gerçekleştiren ve doğru yola iletendir.

Selâm olsun hidâyete tâbi olanlara

KELİME ANLAMI

40. ≺ اَلْمَكْتُوبُ الاَرْبَعُونَ Kırkıncı mektup *(Kime gönderilmiştir?)* اِلَى مَوْلاَنَا مُحَمَّدِ صَادِقِ الْكَشْمِيرِى **Mevlana Keşmirli Muhammed Sadık'a** *(Ne hakkındadır?)* فِى بَيَانِ عِلْمِ الْيَقِينِ **İlmel yakinin beyanı hakkındadır** *(Öyle ilmel yakin ki,)* اَلْحَاصِلِ لِلصُّوفِيَّةِ **Sûfilere hasıl olan** *(Daha ne hakkındadır?)* وَعِلْمِ الْيَقِينِ الْكَائِنِ لِاَرْبَابِ الْمَعْقُولِ **Mantık erbabının ilmel yakinini beyan hakkındadır. ≻**

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ Hamd Allah'a وَسَلاَمٌ Selam ise عَلَى عِبَادِهِ الَّذِينَ اصْطَفَى Seçtiği kullarına olsun اِعْلَمْ Bilesin ki, اَنَّ عِلْمَ الْيَقِينِ عِبَارَةٌ İlmel yakin ibarettir *(Kime göre?)* عِنْدَ الصُّوفِيَّةِ Sûfilere göre *(Neden ibarettir?)* عَنْ يَقِينٍ حَاصِلٍ مِنَ الْاِسْتِدْلاَلِ Delil getirmeyle hasıl olan yakinden *(Nasıl delil getirmek?)* بِالْاَثَرِ Eser ile *(Neye delil getirmek?)* عَلَى الْمُؤَثِّرِ Müessire وَهٰذَا الْمَعْنَى مُيَسَّرٌ Bu mana nasip olmuştur *(Kime?)* لِاَهْلِ النَّظَرِ وَالاِسْتِدْلاَلِ Nazar ve istidlal ehline فَمَا يَكُونُ الْفَرْقُ (O zaman) fark nedir? *(Neredeki?)* بَيْنَ عِلْمِ الْيَقِينِ الْمَخْصُوصِ بِالصُّوفِيَّةِ Sûfilere ait olan ilmel yakin ile وَعِلْمِ الْيَقِينِ الْحَاصِلِ لِاَرْبَابِ الْمَعْقُولِ Nazar ehline hasıl olan ilmel yakin arasındaki وَلِمَ يَكُونُ عِلْمُ الْيَقِينِ الْمُخْتَصُّ بِالصُّوفِيَّةِ Ve niçin sûfilere ait olan ilmel yakin oluyor *(Ne oluyor?)* دَاخِلاً فِى الْكَشْفِ وَالشُّهُودِ Keşif ve müşahedeye dahil وَلاَ يَكُونُ مَا لِلْعُلَمَاءِ Ve niçin alimlerin ilmel yakini olmuyor *(Ne olmuyor?)* خَارِجًا عَنْ مَضِيقِ النَّظَرِ وَالْفِكْرِ Nazar ve fikir darlığından çıkmış? يَنْبَغِى اَنْ يُعْلَمَ Bilinmesi gerekir ki, اَنَّ شُهُودَ الْاَثَرِ لاَزِمٌ Eserin müşahedesi gereklidir *(Nerede?)* فِى عِلْمِ كِلْتَا الطَّائِفَتَيْنِ Her iki grubun ilmel yakininde *(Niçin?)* حَتَّى يَنْتَقِلَ مِنْهُ اِلَى الْمُؤَثِّرِ Ta ki eserden müessire geçilebilsin اَلَّذِى اَنَّهُ هُوَ غَيْرُ مَشْهُودٍ Ki, o müşahede edilemez غَايَةُ مَا فِى الْبَابِ Hasılı kelam, لَمَّا كَانَ بَيْنَ الْاَثَرِ وَالْمُؤَثِّرِ Eserle müessir arasında olunca *(Ne?)* اِرْتِبَاطٌ Bir irtibat كَانَ ذٰلِكَ سَبَبًا لِلْاِنْتِقَالِ Bu geçmeye sebep oldu *(Neden?)* مِنْ وُجُودِ الْاَثَرِ Eserin varlığından *(Neye?)* اِلَي وُجُودِ الْمُؤَثِّرِ Müessirin varlığına وَذٰلِكَ الْاِرْتِبَاطُ اَيْضًا Bu irtibat da مَكْشُوفٌ وَمَشْهُودٌ Keşif ve müşahede edilmektedir *(Nerede?)*

دُونَ مَا لِلْعُلَمَاءِ فِي عِلْمِ الْيَقِينِ الْمُخْتَصِّ بِالصُّوفِيَّةِ Sûfilere mahsus ilmel yakinde Alimlere mahsus olanda değil فَإِنَّهُ نَظَرِيٌّ وَفِكْرِيٌّ فِيهِ Zira bu irtibat alimlerinkinde nazari ve fikridir فَيَكُونُ الْانْتِقَالُ أَيْضًا Bu sebeple intikal de olur *(Ne olur?)* نَظَرِيًّا وَفِكْرِيًّا Nazari ve fikri *(Nasıl?)* بِالضَّرُورَةِ Zorunlu olarak فَيَكُونُ يَقِينُ الطَّائِفَةِ الْأُولَى Dolayısıyla birinci grubun ilmel yakini olur *(Ne olur?)* دَاخِلاً فِي الْكَشْفِ وَالشُّهُودِ Keşif ve müşahedeye girmiş دُونَ يَقِينِ الطَّائِفَةِ الثَّانِيَةِ İkinci grubun ilmel yakini böyle değildir فَإِنَّهُ لَا يَكُونُ خَارِجًا Çünkü onların yakini çıkmış olamaz *(Nereden?)* مِنْ مَضِيقِ الْاسْتِدْلَالِ Delil getirme darlığından وَإِطْلَاقُ الْاسْتِدْلَالِ İstidlal sözünü kullanmak عَلَى يَقِينِ الصُّوفِيَّةِ Sûfilerin ilmel yakinine مَبْنِيٌّ عَلَى الظَّاهِرِ وَالصُّورَةِ Zahir ve surete göredir *(Niçin?)* لِكَوْنِهِ مُتَضَمِّنًا لِلْإِنْتِقَالِ Onların yakini de intikali içerdiği için *(Neden?)* مِنَ الْاَثَرِ Eserden *(Neye?)* اِلَى الْمُؤَثِّرِ Müessire وَاِلاَّ Eğer bu intikal itibar edilmezse فَفِي الْحَقِيقَةِ دَاخِلٌ (O zaman) gerçekte girmiştir *(Nereye?)* فِي الْكَشْفِ وَالشُّهُودِ Keşif ve müşahedeye بِخِلَافِ يَقِينِ الْعُلَمَاءِ Alimlerin ilmel yakininin aksine فَإِنَّ فِيهِ حَقِيقَةَ الْاسْتِدْلَالِ Çünkü onda istidlalin hakikati vardır وَلَمَّا كَانَ هٰذَا الْفَرْقُ الدَّقِيقُ Bu ince fark olunca *(Ne?)* مَخْفِيًّا عَلَى الْاَكْثَرِينَ Bir çok kişiye gizli بَقُوا فِي مَرْتَبَةِ الْحَيْرَةِ Onlar hayret mertebesinde kaldılar *(Nasıl kaldılar?)* بِالضَّرُورَةِ Zorunlu olarak وَأَطَالَ جَمَاعَةٌ مِنْهُمْ Ve onlardan bir grup uzattı *(Neden dolayı?)* مِنْ قُصُورِهِ Kendi kusurlarından dolayı *(Neyi uzattı?)* لِسَانَ الْاعْتِرَاضِ İtiraz dilini *(Kime?)* عَلَى بَعْضِ الْاَعِزَّةِ Bazı büyüklere الَّذِي Öyle büyükler ki, فَسَّرَ Açıkladılar *(Neyi?)* عِلْمَ الْيَقِينِ الْمُخْتَصَّ بِالصُّوفِيَّةِ Sûfilere ait ilmel yakini *(Ne ile açıkladılar?)* بِالْاسْتِدْلَالِ مِنَ الْاَثَرِ اِلَى الْمُؤَثِّرِ Eserden müessire istidlal ile كُلُّ ذٰلِكَ Bu itirazların tamamı لِعَدَمِ الْاِطِّلَاعِ Vakıf olmadıkları içindir *(Neye?)* عَلَى حَقِيقَةِ الْاَمْرِ İşin gerçeğine وَاللّٰهُ يُحِقُّ الْحَقَّ Allah hakkı sabit kılar وَهُوَ يَهْدِي السَّبِيلَ Ve (doğru) yola iletir وَالسَّلَامُ Selam olsun *(Kime?)* عَلَى مَنِ اتَّبَعَ الْهُدٰى Hidayete tabi olana...